

Мельниченко О.О.

*студентка факультету права та лінгвістики
Білоцерківського національного аграрного університету,
м. Біла Церква, Україна.
Науковий керівник: Бровко Н.І., к.ю.н., доцент*

МОДЕРНІЗАЦІЯ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ В ПРОЦЕСІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Відповідно до ст. 1 Конституції України: Україна є суверенною і незалежною, демократичною, соціальною, правовою державою. У правовій державі має панувати право. І головне завдання у цьому належить представникам юридичної професії. Саме вони здатні, підвищувати правову свідомість та правову культуру пересічних громадян. Тому головне завдання держави на сьогодні, у зв'язку з євроінтеграцією, виховати кваліфікованого юриста-правника. Це можна зробити шляхом модернізації юридичної освіти, враховуючи європейський досвід та запроваджуючи інноваційні технології.

В останні роки система юридичної підготовки фахівців в Україні зазнала суттєвих змін. У зв'язку з цим зросла мережа вищих юридичних закладів, які готують спеціалістів за напрямком «Право», при чому якість юридичної освіти не завжди відповідає вимогам, що ставляться перед ними.

Процеси, які відбуваються сьогодні в Україні у сфері освіти у зв'язку з її євроінтеграцією викликають інтерес та потребують глибокого теоретико-правового аналізу. Очевидно, що вища освіта в Україні не може розвиватися поза глобальними процесами і тенденціями, тому національні системи освіти сьогодні потребують реформування.

Глобалізація освіти для України – це можливість гідно інтегруватись у загальноєвропейський та всесвітній освітній простір. На сьогодні спростерігаються руйнування існуючої національної системи освіти, тому перед вищою освітою стоїть завдання збереження накопиченого досвіду і визначення свого місця у освітній сфері.

За роки незалежності в Україні створювалися безліч концепцій та програм щодо вдосконалення юридичної освіти. Перший крок на шляху до реформування вищої юридичної освіти в Україні законодавець вирішив

розпочати з розробки Закону України «Про юридичну (правничу) освіту і загальний доступ до правничої професії». Його мета - гарантування високої місії правничої професії, спрямованої на утвердження верховенства права, захист прав і свобод людини та підтримання публічного обвинувачення в інтересах суспільства, а також з метою гарантування якості юридичної (правничої) освіти [1].

Даний законопроект ґрунтується на проекті «Концепції вдосконалення правничої (юридичної) освіти для фахової підготовки правника відповідно до європейських стандартів вищої освіти правничої професії». Метою Концепції є «сприяння становленню в Україні правничої освіти як системи стандартів змісту та методики викладання правничих дисциплін, базованих на формуванні правничих навичок, обізнаності щодо питань етики та прав людини, розумінні фундаментальної ролі правника в утвердженні верховенства права через захист прав і свобод людини, а також стандартів доступу до правничої професії» [2].

Сучасний стан вищої юридичної освіти в Україні визначається суперечливими характеристиками: кількість вищих навчальних закладів, що випускають правників, в Україні нині сягає майже 300, тоді як у Польщі їх налічується лише 25 (із яких 10 –приватні), у Німеччині – 42, у Великій Британії – 97.

За даними Міністерства освіти і науки України, за останні три роки (2013, 2014 і 2015) вітчизняні ВНЗ підготували 98 тис. 703 правознавців. Із цієї кількості випускників держава офіційно працевлаштувала 6 тис. 309 осіб. Чим же займаються інші 92 тисячі 394 випускники? Очевидно, якась кількість з них працює «у тіні», можливо, навіть за фахом, а решта йдуть з юриспруденції насамому початку свого професійного шляху [3, с. 5].

Зважаючи на ці цифри можна поставити під сумнів, перш за все, доцільність такої кількості юристів. За даними МОН України, перевипуск юристів в Україні становить 400 відсотків.

Проведений аналіз ситуації, яка склалася сьогодні на ринку праці України, свідчить, що найближчим часом українські вищі навчальні заклади будуть вимушені проводити активні реформи. Під тиском конкуренції на ринку юридичної освіти в Україні мають з'явитись юридичні навчальні заклади, які будуть запроваджувати прогресивну ідеологію юридичної освіти для підготовки юристів "європейського типу" [4, с. 10].

Сьогодні в Україні здійснюються значні реформи у важливих суспільно-політичних і державно-управлінських сферах, зокрема у сфері міжнародної інтеграції, тому питання відповідності й якості юридичної освіти в Україні є досить актуальним. На жаль, український диплом правника не визнається у Європі, а наші фахівці без додаткового перенавчання не можуть влаштуватися на роботу за фахом за кордоном. І хоча вони за багатьма показниками, за розвитком, ерудованістю, спеціальною підготовленістю перевершують зарубіжних фахівців, дискредитація українського диплома триває. Найбільше не влаштовує закордонних роботодавців низька дієвість знань наших фахівців, тобто здатність використовувати набуті знання, уміння на практиці. За експертними оцінками, цим параметром ми поступаємося найбільше.

Проведемо порівняльний аналіз процесу отримання юридичних знань у різних країнах. Якщо звернути увагу на Сполучені Штати Америки, то можна побачити, що навчальний процес у юридичних вузах є динамічним і носить прикладний характер. Від студентів вимагають попередньої самопідготовки до лекції і активної участі в обговоренні матеріалу під час самої лекції, а іспити призначаються наступного дня після закінчення лекцій. Отже, знання здобуті протягом усього процесу навчання перевіряються одразу, виключаючи можливість опанування матеріалу у повному обсязі «за одну ніч»[5, с. 8]. Крім того вищі тісно співпрацюють з юридичними фірмами, тому ще до закінчення навчання успішні студенти мають можливість працевлаштуватись там.

Скажімо, підготовка за юридичними спеціальностями у Німеччині здійснюється в університетах і правових школах. Зарахування на юридичні факультети проводиться без вступних іспитів, але в разі переважання кількості абітурієнтів над кількістю місць в університеті вибір здійснюється з урахуванням оцінок, отриманих на випускних іспитах в гімназіях. Вища освіта в Німеччині є двоступеневою і складається з навчання в університеті протягом 3,5 років і 2,5 років практичного стажування. Університетське навчання полягає у вивченні всіма студентами ряду обов'язкових (основних) юридичних дисциплін і обов'язкових дисциплін за вибором студентів з метою поглиблення вивчення матеріалу за спеціальністю.

У Великобританії, як і у Німеччині немає вступних іспитів, але вища освіта здобувається за кошти фізичних та юридичних осіб. Щорічний набір студентів – невеликий, до ста осіб. Це дає змогу викладачам широко використовувати індивідуальні форми роботи зі студентами.

Таким чином, розглядаючи досвід зарубіжних країн у підготовці правників, вважаємо, що його слід врахувати при складанні державних стандартів освіти, навчальних планів та програм. Ми не повинні відставати від інших держав, «ідучи з ними в ногу», прагнути вдосконалити існуючу систему юридичної освіти для того, щоб виховувати кваліфікованих та затребуваних фахівців у цій сфері.

Погоджуємося з Артикуцою Н.В., що стратегічною метою реформування й модернізації вищої освіти і науки в Україні є створення ефективного інноваційного освітнього середовища у вищих навчальних закладах через сприяння прогресивним нововведенням, упровадження найсучасніших технологій і моделей навчання [6, с. 5]. Хочемо зазначити, що важливим елементом перспективної системи юридичної освіти є підготовка (перепідготовка) фахівців, які здатні застосовувати нові методики викладання за допомогою інформаційних технологій навчання. Вважаємо, що викладач повинен зацікавити студента своєю дисципліною, викликати у нього бажання опанувати її, вивчати, досліджувати та пізнавати. Право студента на вибіркові дисципліни – значний крок українських вишів, в тому числі юридичного профілю, до європейської освіти

Важливим елементом для побудови юридичної освіти європейського зразка є подолання корупції. За даними соціологічного дослідження фонду «Демократичні ініціативи» за грудень 2014 року, 44,1 % українців вважають, що основною проблемою освіти є корупція у вищих навчальних закладах [7].

З цією метою слід постійно проводити моніторинг студентської думки щодо якості викладання, оцінювання студентства, рівня підготовки того чи іншого викладача правових дисциплін.

Удосконалювати й модернізувати систему фахової підготовки правників необхідно відповідно до сучасних вимог законодавства до професії правника, а також враховувати досвід європейських країн у цій сфері. Вважаємо, що міжнародний обмін студентами та викладачами позитивно сприятиме розвитку вищої юридичної освіти в Україні.

Вищим навчальним закладам України потрібно збільшувати кількість годин на вивчення англійської мови, створювати додаткові спецкурси з вивчення іноземної термінології у тій чи іншій галузі права. Читання основоположних дисциплін англійською мовою допоможе студентам опанувати та краще орієнтуватися у юридичній галузевій термінології.

Досить важливим є питання дистанційного навчання студентів. На нашу думку, необхідно досить ретельно підійти до питання організації цієї методики, з метою поліпшення якості дистанційного навчання.

Створення інноваційного, кардинально нового освітнього середовища у вищих навчальних закладах потребує оновлення та заміни форм і методик викладання через симбіоз навчальної, науково-дослідної та інтерактивно-творчої роботи, класичних методів викладання з інноваційними, що дозволить забезпечити універсальність, багатоплановість, гнучкість та ефективність сучасного навчального процесу. Лише повна реалізація цих напрямів дозволить, в певній мірі, підвищити рівень підготовки юридичними навчальними закладами спеціалістів належної кваліфікації для усіх сфер життєдіяльності держави.

Останніми роками ми спостерігаємо збільшення кількості непрофільних вищих навчальних закладів, які готують фахівців в галузі права. Тому існують сумніви про якісну підготовку правників у цих закладах. Дані статистики свідчать, що в Україні багато юристів з дипломом, але досить мало практикуючих спеціалістів, фахівців своєї справи. Потрібно боротися з явищем «у черзі за дипломом» та допускати до навчання тих студентів, які справді бажають у майбутньому займатися та розвивати професію правника, і немає значення у яких вузах відбуватиметься це відсіювання: у спеціалізованих ВНЗ чи непрофільних.

Стратегічною метою реформування й модернізації вищої освіти і науки в Україні є створення ефективного інноваційного освітнього середовища у вищих навчальних закладах, яке неможливе без внесення якісно нового змісту у вищу професійну освіту правника, без оптимізації кадрово-педагогічного потенціалу, підвищення рівня науково-методичного забезпечення навчального процесу, впровадження інноваційних технологій і методик викладання, оволодіння дослідно-експериментальними видами діяльності.

Список використаних джерел

1. Позиція України в рейтингу країн світу за індексом глобальної конкурентоспроможності 2017-2018. [Електронний ресурс]. URL: <http://edclub.com.ua/analitika/pozyciya-ukrayiny-v-reytyngu-krayin-svitu-za-indeksom-globalnoyi-konkurentospromozhnosti-2>.

2. Концепція вдосконалення правничої (юридичної) освіти для фахової підготовки правника відповідно до європейських стандартів вищої освіти та правничої професії. Проект [Електронний ресурс]:

Міністерство освіти і науки. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/koncepciya-vdoskonalenny-pravnichoyi-yuridichnoyi-osviti-dlya-fahovoyi-pidgotovki-pravnika>.

3. Сопілко І.М. Інновації в юридичній освіті // Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія «Юридичний вісник «Повітряне і космічне право». - 2015. - № 2 (35). - С. 157–160.

4. Балабанова Н.В. Суспільство знань та інновацій: шлях до майбутнього України. – Київ, 2005. - 104 с.

5. Тацій В. Проблеми вищої юридичної освіти в Україні: нові виклики сучасних реалій // Право України. - 2009. - № 1. - С. 4-8.

6. Артикуца Н.В. Інноваційні методики викладання дисциплін у вищій юридичній освіті. Інноваційні технології у вищій юридичній освіті. - Київ, 2005. - С. 3-25.

7. Стан юридичної освіти та науки в Україні (результати дослідження) URL: www.osce.org/uk/ukraine/108309?download=true

УДК 378(043.2)

Володько М.М., Погорілий Р.Р.

*студенти НТУУ «КПІ імені Ігоря Сікорського»,
м. Київ, Україна.*

*Науковий керівник: **Пряміцин В.Ю.**, викладач*

СУТНІСТЬ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА НА ВИЩУ ОСВІТУ В КОНТЕКСТІ ПРИРОДНОГО ПРАВОРОЗУМІННЯ

У кожної людини є природні права, які є невідчужуваними й повинні гарантуватися державою. Зокрема О. Мельничук [1, с.124] вважає, що «права людини виникають і розвиваються на основі природної та соціальної сутності людини; є об'єктивними і не залежать від державного визнання; належать особі від народження; мають невідчужуваний характер; є безпосередньо діючими; визнаються найвищою соціальною цінністю; є необхідною частиною права, певною формою виразу його головного змісту; є принципами та нормами взаємовідносин між людьми і державою, що забезпечують особі можливість діяти за своїм розсудом або отримувати певні блага; їх визнання, додержання і захист є обов'язком держави». Одне з природних прав – це право на освіту. Формування